SEMPOZYUM
2017

5.
ULUSLARARASI
HALK KÜLTÜRÜ VE SANAT ETKİNLİKLERİ
SEMPOZYUMU

12-14 Ekim 2017 **Kahramankazan**/Ankara/Türkiye

1.CİLT

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

KAHRAMANKAZAN
BELEDİYESİ

V. ULUSLARARASI

HALK KÜLTÜRÜ VE SANAT ETKİNLİKLERİ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL FOLK CULTURE AND ART ACTIVITIES SYMPOSIUM

BİLDİRİ KİTABI - 1

12-14 Ekim 2017 – ANKARA

12-14th October 2017 – ANKARA

Yayınevi

Yıl: 2018

ISBN: **978-605-68383-0-9**

Editör : Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN

*Bildiri Proğram Kitapçığında Yer Alıp Sunulmamış Bildiriler Bilim Kurulu, Düzenleme Kurulu, Oturum Başkanlıkları Tarafından Alınan Karar Neticesinde Bildiri Kitabından Çıkarılmıştır.

*Tüm metinler yazarların sorumluluğundadır. Bu kitap sahibinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi ile çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz ve kitapta yer alan metinler, eserler ve kaynaklar katılımcılara aittir. Herhangi bir hukuki sorumluluktan katılımcılar sorumludur.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ

&

KAHRAMANKAZAN BELEDİYESİ

SEMPOZYUM ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. İbrahim USLAN (Gazi Üniversitesi Rektörü)

Dr. Lokman ERTÜRK (Kahramankazan Belediye Başkanı)

Yalçın TOPÇU (Cumhurbaşkanı Baş Danışmanı)

BİLİM ve DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Örcün BARIŞTA (Saygıyla Anıyoruz)

Prof. Tevhide ÖZBAĞI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Taciser ONUK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa ARLI (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Mediha GÜLER (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Sergey ZAHARİA (Komrat Devlet Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Aydın UĞURLU (Mimar Sinan Üniversitesi)

Prof. Dr. H. Feriha AKPINARLI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Aysen SOYSALDI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Recep KARADAĞ (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Öcal OĞUZ (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Valide PAŞAYEVA (Atatürk Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali YAKICI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nesrin ÖNLÜ (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Elvan ADANIR (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Yahşi YAZICIOĞLU (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatma ÖZTÜRK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Pınar GÖKLÜBERK (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Melda ÖZDEMİR (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Neşe ÇEĞİNDİR (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim SOLAK (Sütçü İmam Üniversitesi)

Prof. Dr. Fehim HUSKOVIC (Makedonya Faculty of Fine Arts in Skopje)

Prof. Dr. Osman KUNDURACI (Selçuk Üniversitesi)

Doç. Dr. Seyit YÖRE (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Aktan Ago (Marco Ceebenkov Folklor Enstitüsü, Makedonya)

Doç. Dr. Banu H. GÜRCÜM (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Sedef ACAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. H. Nurgül BEGİÇ (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU (Ankara Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ (Gazi Üniversitesi)

Dr. Kübra ALİYEVA (Mimarlık ve İnce Sanatlar Müzesi, Azerbaycan)

Dr. Hatice ESEDOVA (Mimarlık ve İnce Sanatlar Müzesi, Azerbaycan)

Dr. Oğulceren HACIYEVA (Türkmenistan)

Dr. Fariz KHALILI (Azerbaycan Devlet Pedegoji Üniversitesi)

Dr. Ethem BAYMAK (Kosova Pristine Üniversitesi)

Irina GUSACH (Azov Museum)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. H. Feriha AKPINARLI (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Neşe ÇEĞİNDİR (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN (Gazi Üniversitesi)

Doç.Dr. Sema TAĞI (Gazi Üniversitesi)

Doç.Dr. H. Nurgül BEGİÇ (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Yrd. Doç. Dr. Serpil ORTAÇ (Gazi Üniversitesi)

Cengiz GEVREK (Kahramankazan Belediyesi)

Arş. Gör. Gökçe COŞKUN (Gazi Üniversitesi)

Arş. Gör. Vedat ÜNALDI (Gazi Üniversitesi)

Dr. Yaprak Pelin ULUIŞIK (Gazi Üniversitesi)

Dilşat TAŞPOLAT (Kahramankazan Belediyesi)

SERGİ KURULU

Prof.Dr. Atilla İLKYAZ (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr. Fehim HUSKOVIC (Makedonya Faculty of Fine Arts in Skopje)

Prof. Dr. Neşe ÇEĞİNDİR (Gazi Üniversitesi)

Doç.Dr. Özlem ALP (Gazi Üniversitesi)

Doç. Ayşegül TÜRK (Gazi Üniversitesi)

Doç. Birsen ÇEKEN (Gazi Üniversitesi)

Doç.Dr. Sema TAĞI (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN (Gazi Üniversitesi)

Doç.Dr. Osman KUNDURACI (Selçuk Üniversitesi)

Doç.Dr. Aktan Ago (Marco Ceebenkov Folklor Enstitüsü, Makedonya)

Yrd. Doç.Dr. Lale ÖZDER (Gazi Üniversitesi)

Yrd. Doç.Dr. Tomris YALÇINKAYA (Gazi Üniversitesi)

Yrd. Doç. Nursel BAYKASOĞLU (Gazi Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr. Meral BÜYÜKYAZICI (Gazi Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr. Olcay BORATAV (Gazi Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr. Gülten KURT (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU (Akdeniz Üniversitesi)

Uz. Ahmet AYTAÇ (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Fariz KHALILI (Azerbaycan Devlet Pedegoji Üniversitesi)

Dr. Kübra ALİYEVA (Mimarlık ve İnce Sanatlar Müzesi, Azerbaycan)

Dr. Hatice ESEDOVA (Mimarlık ve İnce Sanatlar Müzesi, Azerbaycan)

Dr. Oğulceren HACIYEVA (Türkmenistan)

Irina GUSACH (Azov Museum)

SEMPOZYUM SEKRETARYASI

Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN

Arş. Gör. Gökçe COŞKUN

Arş. Gör. Vedat ÜNALDI

Adres: Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi 06830 Gölbaşı/Ankara

İÇİNDEKİLER

1. cilt

Ali Osman ABDURREZZAK, KALAFAT Yaşar. Halk İnanç Kültüründe Yaşamakta Olan Kurt Bir Dönemin Totemi Mi İdi?.....1

AKARSU Sıtkı. Kastamonu Yöresine Ait Türkülerin Makamsal Ve Ritim Özellikleri Yönünden İncelenmesi **.....16**

ARIK Durmuş. Kahramankazan Ve Çevresinde Kişi Adları Ve İnanışlar **.....25**

ARVAS Abdulselam, AKÇAY Ayşenur. Çankırı (Merkez) Ve Ankara (Kahramankazan) Halk Hekimliği Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma **.....41**

ATALAR Mehmet Münir, DAĞDEVİREN Habibe Ceren. Halk Kültüründe Müzik Ve Türk Kadının Müziğe Olan Katkısı **53**

AYTAŞ Gıyasettin. Türklerin Hıdırellez Kutlamalarında Motif Değerler Ve Kültürel Kodlar.....**....62**

Necdet Yaşar BAYATLI. Mitik Çağların Bir İzi Olarak Bağdat Coğrafyası Örneğinde Günümüzde Hayvan Ve Böcek Dilinden Anlatılan Fıkralar **72**

Burhanettin BAYKURT. Ankara Savaşının Yakın Çevresine Bıraktığı Etkiler Ve Mürted Adı Üzerine Demografik Ve Toponomik Bir Araştırma.....**88**

BEGİÇ H. Nurgül. Ankara Kahramankazan Yöresinde Kaybolan Bir Kültürel Zenginlik: Çamaşırhaneler **.....102**

BEGİÇ H. Nurgül, HARMANDA E. Ceren. Kahramankazan (Ankara) Ve Çankırı'da (Merkez İlçe) Düğün Öncesi Yapılan Kına Gecesi Ve Damat Giydirme Ritüelleri**.....119**

ÇETİN İsmet. Ödünçlemeden Yerlileşmeye Destan Kahraman Tipi: Müslüman Arap'tan Müslüman Türk'e Dönüşüm **.....130**

KAHYAOĞLU Sinan, ÇETİN Necat. Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinde Mutfak Kültürü Ve Değişimi **.....141**

ÇETİNKAYA Gülnaz. Dede Korkut Hikayelerinde Kelime Sıklıklarının İfade Ettiği Kültürel Değerler **157**

ÇIRPICI Nuray. Ankara Soküm Envanterinin Müzeler Ve Müze Eğitimi Yoluyla Geleceğe Aktarımı; Ankara Uygulamalı Halk Bilim Müzeleri Ve Yağmur Duası Örneği **.....172**

DAVULCU Mahmut. Konar-Göçer Sarıkeçili Yörüklerinde Yeni Bir Barınma Biçimi Olarak "Manar" **.....196**

DEMİR Necati. Türk Destanlarında Ankara **.....207**

DEVECİ Ümral, KIRMAN Gökçen Bilge. Ankara Halk Türkülerinde Pitoresk Öğeler **.....218**

GAINUTDINOVA Gülnara. Tataristan Cumhuriyeti Halkının Somut Olmayan Kültürel Mirasının Korunması (2015 Yıla Kadar Olan Durum) **235**

GASIMOVA Fidan. Oğuz Ve Kelt Eposlarında Başlıca Karakterlerin Tipolojisi**.....240**

GESEBOVA İlhame. Hindistan, Türkiye Ve Azerbaycan`Da Benzer Düğün Gelenekleri **....249**

HACIYEVA Könül. Azerbaycana Ve Ankara Yöresine Ait Ortak Atasözleri**.....258**

KARAKAYA Rahime Evra, ÖZDOĞAN Yahya, AKAN Lale Sariye, TÜRK Öykü Peren.

Ankara Mutfağında Bir Lezzet: Ekşili Cimcik (Sübüre).....**265**

KARAKAYA Rahime Evra, AKAN Lale Sariye, ÖZDOĞAN Yahya,

GÖKÜSTÜN Kerim Kaan. Kül Kömbesi **.....273**

KARAKUL Özlem, BAKIRER Ömür. Zanaat- Mimari İlişkisini Yeniden Canlandırmak: Ankara Kamu Yapıları **.....279**

KARATAŞ Hüsamettin. Halk Hekimliği Bağlamında Anadolu'da Görülen Taşla İlgili İnanışlar Ve Uygulamalar: Kahramankazan Yöresi Kumpınar (Mehdi) Köyü "Delikli Taş" Örneği **293**

KASAPOĞLU AKYOL Pınar. Örgün Eğitimde Somut Olmayan Kültürel Miras (Soküm) Ve Halk Kültürü Dersi **308**

LATİFOVA Elvira. Kuzey-Batı Azerbaycan Ve Güney Dağıstan Halklarının Halk Edebıyatı Türk Sözlü Halk Sanatının Bır Kolu Olarak..... **323**

MEMMEDOV Mehemmed. Türk Mitolojik Düşüncesinde Şamanizm..... **332**

OZANOĞLU Tanju. Tokat Yöresine Özgü Ötkü Çalgılardan Horlatma Kaval Ve Yaşayan İnsan Hazinesi Yaşar Güç **345**

SAĞIR Adem. Batı Karadenizde Bir Kültür Biçimi Olarak Köçeklik..... **362**

SARIKAYA HÜNEREL Zeliha, ER Birnaz. Ankara Kahramankazan İlçesi Doğum Geleneklerinden "Beşik Töreni" **379**

SATIR Ömer Can. Eski Ankara'nin Gayrimüslim Müzisyenleri **390**

SEVER Mustafa. Yesevî Müslümanlığı **400**

SEYİDOV Abbas. Azerbaycan Halkının Taş Hafızası – Gobustan-Gemikaya Petroglifleri.... **409**

SEZER ARIĞ Ayten. Falih Rıfkı Atay'ın Gözüyle Ankara **419**

SÖĞÜTLÜ Cevdet, KAYA Musa, DÖNGEL Nihat, İMİRZİ Hasan Özgür. Erzurum Murat Paşa Camisi Ahşap Kapi Ve Pencere İç Kepenkleri Üzerine Bir İnceleme **428**

SÖĞÜTLÜ Cevdet, İMİRZİ Hasan Özgür, DÖNGEL Nihat, ÇINAR Hamza. Mühendislik Yaklaşımıyla Kündekâri Tekniğinin Gelenekli Türk Ahşap Sanatındaki Yeri Ve Önemi..... **438**

STAMOVA Stefanida. "Gagavuzya'da Çadır-Lunga kasabası Ankara'da Altındağ belediyesi Hıdırellez şenlikleri. Hıdırellez geleneksel ritüalleri günümüzde"..... **448**

ŞANLI Süleyman. Geçmişten Günümüze Ankara Yahudilerine Tarihsel Bir Bakış..... **464**

TAĞI Şeref. Türk Mutfağında Geleneksel Bir Ürün: Sade Yağ **478**

TÖLÖKOVA Elmira. Kırgız dilinin toplumsal örf adetlerle ilgili söz varlığı **486**

TÜRKAN Hüseyin Kürşat. Geleneksel Bağlamda Hatay Nusayrilerinde Kadının Yeri **497**

ULUIŞIK Yaprak Pelin. Şanlıurfa Heket Söyleme Geleneği **508**

UYGUR Hatice Kübra, ALTINTOP Gülden. Geleneksel Toplu Eğlencelerin Mekân Dönüşümü: Ankara Ferfeneleri **515**

YILDIZ ALTIN Kübra. Hastalık Adları Bağlamında Türk İnanç Sisteminde Kötü Ruhların Dönüşümü **524**

YOLCU Mehmet Ali. Derin Kökler Belgesel Serisinde Ankara..... **534**

ZARİPOVA ÇETİN Çulpan. A.İbrahimov'un Tatar Kadını Neler Görmez Adlı Eserinde Tatar Halk Edebiyatı Örnekleri..... **541**

ZİLE Bünyamin. Kültürel Değişimin Eğlence Kültürüne Etkileri (Ankara Cümbüşü) **554**

DERİN KÖKLER BELGESEL SERİSİNDE ANKARA

ANKARA IN THE DERİN KÖKLER DOCUMENTARY SERIES

Doç. Dr. Mehmet Ali YOLCU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çanakkale-TÜRKİYE. mehmetaliyolcu@comu.edu.tr

ÖZET

20. yüzyılın hemen başlarında ortaya çıkan belgesel film, nesnel bir tutumla izleyicilere olguların sunumunu yansıtmakla birlikte, kurmacanın dışında kalan yöntemiyle de gerçek yaşamdan kestiler sunmayı amaçlamıştır. Bununla birlikte belgesel yoluyla etnografinin sunumuna yönelik çalışmalar, zamanla daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır. Bu çalışmada, 2004-2007 yılları arasında TRT'de yayınlanan Derin Kökler adlı belgesel serisinin Ankara'yla ilgili bölümleri ele alınmıştır. 350 bölümden oluşan Derin Kökler belgesel serisinde, Türkiye'nin çeşitli yörelerinden çeşitli ritüeller, gelenekler, çocuk oyunları, el sanatları vs. sunulmuştur. Çalışmanın amacı, Derin Kökler belgeseli özelinde folklorun sunumu ve temsili noktasında bazı değerlendirmeler yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Derin Kökler Belgeseli, Ankara, Folklor.*

ABSTRACT

The documentary film, which emerged in the early 20th century, with an objective attitude, reflecting the presentation of facts to the spectators, with the exception of fictions aimed to present the cuts from real life. However, studies on the presentation of ethnography through documentary, over time it has begun to reach wider masses. In this study, the sections of Deep Roots documentary series published in TRT between 2004-2007 are discussed. In the series of Deep Roots documentary consisting of 350 chapters, various rituals, traditions, children's games, handicrafts etc from various regions of Turkey is presented. The aim of the work is to make some evaluations at the folklore presentation and representation point.

Keywords: *Derin Kökler Documentary, Ankara, Folklore.*

1. GİRİŞ

Halk bilimi çalışmalarında halk bilgisi ürünlerinin yazıya geçirilmesi, ürünün kaybolmasının önüne geçme noktasında önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında bir halk bilgisi ürününün görsel anlamda kayıt altına alınması gelecekte yapılacak çalışmalar için daha ayrıntılı veri sağlama açısından elzemdir. Nitekim antropoloji gibi alan araştırmasının ön plana çıktığı disiplinlerde görsel çalışmaların yöntemi üzerinde tartışmalar yapıla gelmektedir. Halk biliminde görsellik üzerinde çeşitli fikirlerin sunulması henüz emekleme aşamasındadır. Ticari belgesel filmler, gezi-kültür programları halk bilimi derlemelerinin bir yönünü oluşturmakla birlikte geniş izleyici kitlesine sunulması ve izlenme

kaygıları gibi nedenlerle bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerin başında sunucu ile kaynak kişiler arasında eşit olmayan koşullarda kurulan ilişki biçimi gelmektedir. Dahası, sahada yaşayan folklor unsurunun tüketim nesnesi haline getirilerek o yörede yaşayanlar açısından kurgulama yoluyla yabancılaştırılması da söz konusudur.

Derin Kökler, sahaya objektif bakışı, geleneksel öğenin doğrudan sunumu gibi özellikleriyle dikkat çeken bir belgesel serisidir. Halk kültürünü kısa kesitler halinde sunmayı amaçlayan Derin Kökler belgeseli, görsel etnografik malzemenin geniş kitlelere aktarımında önemli bir rol oynamıştır. Belgesel serisinde Türkiye'nin çeşitli yörelerinden çeşitli ritüeller, gelenekler, çocuk oyunları, el sanatları vs. sunulmuştur. Belgesel, TRT'de gösterime girmiş olup yönetmenliğini Alper Tunga Özdemir yapmıştır. Yüce'nin verdiği bilgilere göre, 2004 yılı Ekim ayında başlayan belgesel, beşer dakikalık bölümler halinde sürmüş ve 2007 yılında sona ermiştir. Bu süre zarfında ise 350 bölümlük bir belgesel film serisi oluşturulmuştur. Diğer yandan UNESCO'nun amblemini kullanma izni verdiği tek belgesel Derin Kökler'dir. Derin Kökler belgesel filmi otantik olanı yerel bir dille ifade eden yapıtlardan biridir. Filmde konu alınan gelenek, bu geleneğin içinde bulunduğu özelliklere paralel bir üslupla kameraya alınmıştır (Yüce, 2012: 160). Belgeselde dış ses kullanılmamış, bunun yerine içeriden bakışla halk kültürü ürünleri hem görsel olarak hem de kaynak kişiler konuşturularak izleyiciye sunulmuştur. Bu çalışmada Derin Kökler'in Ankara ve çevresini ele alan bölümleri incelenmiştir.

2. BULGULAR

2. 1. Ankara-Kızılcahamam, Taşlıca Köyü / Sözlü Tarih

Taşlıca Köyü'nün sözlü tarihinin işlendiği bu bölümde tek kaynak kişiyle röportaj yapılmıştır. Pastoral bir ortamda yapılan görüşmede, kaynak kişi, bu köyün geçmiş zamanda Rum köyü olduğunu, Oruç Gazi'nin köye geldiğini ve sancağını bu köyde kurduğunu anlatmaktadır. Bu bölgede birliğini kuran Oruç Gazi Ankara ve Çankırı vilayetlerini ele geçirir. Hodul Dede, Hıdır Dede ise kırklara karışmış evliyalardır.

Kaynak kişi ayrıca, Rumlar tarafından cebren alınan bir Türk kızının gelin alayının taş olması efsanesini de anlatmıştır. Efsane şöyledir: Ankara'dan Nigar Hanım ismindeki bir Türk kızını kaçıran Rumlar davul zurna eşliğinde Rum diyarına gitmek için Oruç Gazi'nin dergâhının önünden geçerler. Bu durumdan rahatsız olan Oruç Gazi Rumlara gürültü yapmamalarını söyler. Rumlar, Oruç Gazi'nin uyarısını dikkate almazlar ve gürültülü bir şekilde yollarına devam ederler. Bunun üzerine Oruç Gazi "ya mübarekler taş olun" der ve kızı kaçıran Rumlar

bir anda taş kesilirler. Daha sonra bu kayalıklara "Gelin Kaya" ismi verilir. Bu köyde o günden sonra bir daha davul çalınmaz[71].

2. 2. Ankara-Kızılcahamam / Kurt Ağzı Bağlama

Geçmiş dönemlerde büyük ve küçükbaş hayvanları kaybolan insanlar doğada başıboş gezen hayvanlarına kurtların zarar vermelerini engellemek için büyüsel birtakım uygulamalar yapmışlardır. Belgeselin bu bölümünde kadın bir kaynak kişiyle "kurt ağzı bağlama" uygulaması üzerine görüşme yapılmıştır. Hayvanı kaybolan kişi eğer hayvanını bulamadıysa "kurt ağzı bağlamayı" bilen insanların yanına gider ve kendisinden yardım ister. O kişi tek bir nefeste "kurt ağzı bağlama" duasını okur ve elindeki ipe düğümler atar. Bu vesileyle aslında sembolik olarak kurdun ağzının bağlandığına inanılır ve kurdun kaybolan hayvana zarar veremeyeceği düşünülür. Kaybolan hayvan bulunana kadar bu ip bir direğin üzerinden asılı durur. Hayvan bulununca direkte asılı duran ip alınarak üzerindeki düğümler çözülür. Bunun sonucunda ise diğer hayvanlara zarar vermesi engellenen kurdun ağzı tekrar açılır ve av avlamasına olanak sağlanır. Kaybolan hayvan bulunduğu zaman direkte bulunan ipliğin üzerindeki düğümler çözülmezse kurdun avlanamayacağı için öleceğine inanılır. Bu da halk arasında büyük günah olarak kabul edilir[72].

2. 3. Ankara-Çubuk, Kuruçay Köyü / Kaydırakla Kayma

Bu bölüm karlı bir kış günü çekilmiş olup bölümde meşe, söğüt, çınar ve iğde ağaçlarından yapılan ve çocukların "kayık" ismini verdikleri kaydırağın yapımı ve kar üzerinde kullanımı hakkında kısa bilgiler verilir. Kaynak kişiler köyün çocuklarıdır. Çocuklar, kayığı kendileri buldukları malzemelerden yaparlar. Kayığın kayma hızını arttırmak içine altına plastik borular yerleştirilir. Kayık ilk yapıldığı anda az kaymakla birlikte zamanla altı kayganlaştığı için daha da hızlanır[73].

2. 4. Ankara-Çubuk, Karadana Köyü / Davarın Yüzü Oyunu

Köyde yeni doğan kuzu sayısı yüze ulaştığı zaman köy delikanlıları bir araya gelerek bir oyun tertip ederler. Oyunda "Arap, kadı, kadının yavruları ve gelinler" karakterleri bulunur. Oyuncular kıyafet değiştirirler ve yüzlerini siyaha boyarlar. Daha sonra köy meydanına inerler ve Arap muhtardan sandalye, kız ve kadı getirmesini isterler. Arap bu gelenlerle oynar ve köy meydanında oyunu seyreden halk oyunculara arpa, buğday, bulgur, pirinç veya para verir[74].

[71] https://www.youtube.com/watch?v=fwR2DsEcOJ0 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[72] https://www.youtube.com/watch?v=P0OOMkdV2SU (Erişim Tar. 30.08.2017)
[73] https://www.youtube.com/watch?v=Zg6NjdYilg4 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[74] https://vimeo.com/33176065 (Erişim Tar. 30.08.2017)

2. 5. Ankara-Haymana, Şerefligökgöz Köyü / Çocuk Sayası

Kış aylarından köyün erkek çocukları bir araya gelerek kılık değiştirirler. Kimisi kadın kılığına girer, kimisi yüzünü isle siyaha boyar. Yeni kıyafet giymek yasaktır. Kılık değiştiren çocuklar köy içerisinde "saya geldi saya" diyerek dolaşırlar ve evlere misafir olurlar. Grup içerisinde bir müzisyen vardır ve evlerde müzik çalar. Çalınan müzik eşliğinde çocuklar oynarlar. Sayada "köse, gelinler ve çocuklar" karakterleri bulunur. Oynama esnasında "köse" karakteri yere düşer ve ölmüş rolü yapar. Çocuklar hep bir ağızdan "köse öldü" diye bağrışırlar. Evin sahipleri de "panik yapmayın diriltiriz" der ve köseye yedirmek üzere evden "şeker, tuz ve acı biber" gibi yiyecekler getirirler. Tuz ve acı biber verilirse köse tekrar dirilmez. Ancak çocukların seveceği şekerli ürünler verilirse köse tekrar dirilir ve oynamaya devam eder. Oynamanın sonunda ev sahipleri saya gezen çocuklara ya "bulgur, pirinç, nohut" gibi ürünler ya da harcansınlar diye "para" verirler[75].

2. 6. Ankara-Haymana, Çalış Beldesi / Köy Odaları

Günümüzde büyük oranda ortadan kalkan köy odaları, yolda kalanlar ve köyden geçen yabancılar için geleneksel konaklama alanlarıdır. Misafir işi bitene kadar bu köy odalarında misafir edilir, yemeği köylüler tarafından sağlanır. Köy odalarının ele alındığı bu bölümde canlandırma yoluyla bu gelenek izleyiciye sunulmuştur. Kaynak kişilerin aktardığına göre köyde 1955 yılında 50'ye yakın oda vardır. Her odanın bir sahibi bulunur ve oda sahipleri odanın giderleriyle ilgilenirler[76].

2. 7. Ankara-Beypazarı / Gelin Koçu

Belgeselin bu bölümünde oğlan evinden gelin evine gönderilen "gelin koçu" ele alınmıştır. Düğün öncesi gelin ve damat sözlü ya da nişanlı ise Kurban Bayramı'nda oğlan evi kız evine koç ve çeşitli hediyelerden oluşan bohça gönderir. Söz ve nişandan sonra Kurban Bayramı geçmeden düğün yapılırsa böyle bir uygulamaya gerek yoktur. Maddi durumu iyi olmayan oğlan evleri de bunu yapmak zorunda değildir. Bayramdan birkaç gün önce oğlan evi tarafından kurbanlık bir koç alınır ve süslemek için yakın akrabalar eve çağrılır. Süslenen koçun iki boynuzu arasına beşi bir yerde altın takılır. Bohça içerisinde ise gelinlik kız için çeşitli hediyeler bulunur. Kırmızı bir bezin üzerinde kurdeleler, balonlar, boncuklar vb. nesnelerle süslenen koç ve bohça kurbandan birkaç gün önce kız evine teslim edilir[77].

[75] https://www.youtube.com/watch?v=ge2Ut-nyTK0 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[76] https://vimeo.com/33043733 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[77] https://www.youtube.com/watch?v=CV_3S84wdHg (Erişim Tar. 30.08.2017)

2. 8. Ankara-Beypazarı / Beypazarı Evleri

Belgeselin bu bölümünde geleneksel Beypazarı evlerinin restorasyonu işlenmiştir. Geleneksel halk mimarisi ustalarının çalışmaları eşliğinde bir ustayla yapılan röportajda evlerin ahşap kısımlarında yapılan yenileme çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir[78].

2. 9. Ankara-Ayaş, Ilıca Köyü / Tiftik Keçisi Çobanı

Bölümde, Ayaş'taki bir tiftik keçisi çobanıyla yapılan röportaj yer almaktadır. Kaynak kişi, tiftik keçisinin çeşitli özelliklerini ve güdülmesini anlatır. Kaynak kişi, tiftik keçisinin koyuna göre daha az zahmetli olduğunu, yiyecek çok aramadığını ve ne bulursa yediğini, ancak soğuktan etkilendiğini, en çok da ciğer ve şap hastalıklarına yakalandığını anlatır[79].

2. 10. Ankara-Güdül, Afşar Köyü / Bayramlaşma ve Bayram Çöreği

Bayram sabahı bayram namazı sonrası Afşar Köyü meydanında toplanılarak bayramlaşma töreni yapılır. Ayrıca bayramlarda toplu yemek yenilir. Bu vesileyle büyükler ve küçükler birbirlerini tanırlar ve kaynaşırlar. Bir gün önceden bayram sabahına hazır olacak şekilde un, peynir ve çörek otundan bayram çöreği yapılır. Bayramda misafirlere çörek ikram edilir[80].

3. SONUÇ

Yukarıda Derin Kökler belgesel serisinin Ankara ve çevresiyle ilgili olan bölümlerinin içerikleri tanıtılmıştır. Bu bölümlerde, yaşayan gelenekler gösterilmiş olmakla birlikte bazı yerlerde yok olan gelenekler de kaynak kişilerin aktardıklarıyla sunulmuştur. Derin Kökler belgeselinin bölümlerinden anlaşılacağı üzere, içeriden bir bakış geliştirilerek yapılan sunum, halk kültürünü koruma bağlamında etnografik belgeselin kayıt yoluyla önemli bir rol üstlenebileceğini göstermektedir. İleride yapılması muhtemel halk bilimsel çalışmalar için veri sağlayan bu tarz belgeseller, yazının yanında bir öğenin daha ayrıntılı noktalarını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Diğer yandan etnografik belgesel, saha araştırmalarında araştırmacının bir geleneği çeşitli nedenlerden dolayı manipüle etme riskini en aza indirir. Çünkü görüntüde yorum olmaz ancak anlatılan bir unsuru kompoze etmek araştırmacının uhdesindedir. Bu noktada Derin Kökler belgesel serisini veya bu teknikle çekilen diğer etnografik belgeselleri gerektiği zaman bilimsel çalışmalarda kullanmak doğru bir yaklaşım olacaktır.

4. KAYNAKÇA

Yüce, O. N. (2012). Derin kökler belgeseline görsel antropolojik bir bakış. Milli Folklor, 96, 157-169.

[78] https://vimeo.com/33037417 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[79] https://vimeo.com/33860236 (Erişim Tar. 30.08.2017)
[80] https://vimeo.com/33037197 (Erişim Tar. 30.08.2017)

5. EKLER

İncelenen Belgesel Bölümlerinin Ekran Görüntüleri










TRT AVAZ


TRT Int


TRT Türk


TRT AVAZ